

Κεφάλαιο 3

Παράγραφος 50

Ὡς δ' εἰπὼν ταῦτα ἐπαύσατο, καὶ ἡ
βουλὴ δῆλη ἐγένετο εὐμενῶς
ἐπιθορυβήσασα, γνοὺς ὁ Κριτίας ὅτι εἰ
ἐπιτρέψοι τῇ βουλῇ διαψηφίζεσθαι
περὶ αὐτοῦ, ἀναφεύξοιτο, καὶ τοῦτο οὐ
βιωτὸν ἡγησάμενος, προσελθὼν καὶ
διαλεχθεὶς τι τοῖς τριάκοντα ἐξῆλθε, καὶ
ἐπιστῆναι ἐκέλευσε τοὺς τὰ ἐγχειρίδια
ἔχοντας φανερώς τῇ βουλῇ ἐπὶ τοῖς
δρυφάκτοις.

Μετάφραση

Μόλις είπε αυτά και τελείωσε την αγόρευση του, η βουλή φανερά τον επιδοκίμασε. Τότε ο Κριτίας, επειδή κατάλαβε, ότι, αν επιτρέψει στη βουλή να αποφασίσει για αυτόν με ψηφοφορία, θα ξεφύγει και επειδή θεώρησε αυτό ανυπόφορο, αφού πλησίασε και μίλησε λίγο μαζί με τους Τριάντα βγήκε έξω και διέταξε αυτούς που είχαν τα εγχειρίδια να σταθούν φανερά κοντά στα κάγκελα της βουλής.

Ὡς δ' εἰπὼν ταῦτα Μόλις είπε αυτά

ἐπαύσατο,
και τελείωσε την αγόρευση του,

καὶ ἡ βουλὴ

ἡ βουλή

δήλη ἐγένετο

φανερὰ

εὐμενῶς ἐπιθορυβήσασα,
τον ἐπιδοκίμασε.

ὁ Κριτίας γνοὺς
Τότε ο Κριτίας, ἐπειδὴ κατάλαβε,

ὅτι εἰ ἐπιτρέψοι τῇ βουλῇ
ὅτι, ἀν ἐπιτρέψει στὴ βουλή

διαψηφίζεσθαι
να αποφασίσει γιὰ αὐτόν

περὶ αὐτοῦ,

με ψηφοφορία

ἀναφεύξοιτο,

θα ξεφύγει

καὶ ἡγησάμενος και επειδή θεώρησε

τοῦτο οὐ βιωτὸν, αὐτό ανυπόφορο,

προσελθὼν καὶ αφοῦ πλησίασε και

διαλεχθεῖς τι τοῖς τριάκοντα
μίλησε λίγο μαζί με τους Τριάντα

ἐξῆλθε, καὶ ἐκέλευσε
βγήκε έξω και διέταξε

τοὺς τὰ ἐγχειρίδια ἔχοντας
αυτούς που είχαν τα εγχειρίδια

ἐπιστῆναι φανερώς
να σταθούν φανερά

ἐπὶ τοῖς δρυφάκτοις τῇ βουλῇ.
κοντά στα κάγκελα της βουλῆς

Παράγραφος 51

Πάλιν δὲ εἰσελθὼν εἶπεν· «Ἐγώ, ὦ βουλή, νομίζω προστάτου ἔργον εἶναι οἴου δεῖ, ὅς ἂν ὁρῶν τοὺς φίλους ἐξαπατωμένους μὴ ἐπιτρέπη. Καὶ ἐγὼ οὖν τοῦτο ποιήσω. Καὶ γὰρ οἶδε οἱ ἐφεστηκότες οὐ φασιν ἡμῖν ἐπιτρέψειν, εἰ ἀνήσομεν ἄνδρα τὸν φανερώς τὴν ὀλιγαρχίαν λυμαινόμενον. Ἔστι δὲ ἐν τοῖς καινοῖς νόμοις τῶν μὲν ἐν τοῖς τρισχιλίοις ὄντων μηδένα ἀποθνήσκειν ἄνευ τῆς ὑμετέρας ψήφου, τῶν δ' ἔξω τοῦ καταλόγου κυρίους εἶναι τοὺς

τριάκοντα θανατοῦν. Ἐγὼ οὖν, ἔφη,
Θηραμένην τουτονὶ ἐξαλείφω ἐκ τοῦ
καταλόγου, συνδοκοῦν ἅπασιν ἡμῖν.
Καὶ τοῦτον, ἔφη, ἡμεῖς θανατοῦμεν».

Μετάφραση

Και αφού ξαναμπήκε, εἶπε: «Εγώ, κύριοι βουλευτές, νομίζω ὅτι εἶναι καθήκον κάθε ἀξίου πολιτικού ηγέτη, ὅταν βλέπει ὅτι οἱ φίλοι του εξαπατοῦνται, νὰ μην το επιτρέπει. Και ἐγὼ αὐτό θα κάνω. Γιατί και αυτοί που ἔχουν σταθεῖ ἐδῶ λένε ὅτι δεν θα μας επιτρέψουν, εἴαν αθωώσουμε ἕνα ἄνδρα που φανερά βλάπτει την ολιγαρχία. Αναγράφεται, βέβαια, στους νέους νόμους νὰ μην θανατώνεται κανείς ἀπὸ ὅσους ἀνήκουν στις τρεῖς χιλιάδες, χωρὶς την δική σας ψήφο, αυτοί, ὅμως, που βρίσκονται ἐκτός

καταλόγου οι τριάκοντα να έχουν το δικαίωμα να τους καταδικάζουν σε θάνατο. Εγώ, λοιπόν, είπε, τον Θηραμένη, αυτόν εδώ, τον διαγράφω από τον κατάλογο με τη σύμφωνη γνώμη όλων σας. Και αυτόν, είπε, εμείς τον καταδικάζουμε σε θάνατο».

Πάλιν δὲ εἰσελθὼν εἶπεν·
Και αφού ξαναμπήκε, είπε:

«Ἐγώ, ὦ βουλή,
«Ἐγώ, κύριοι βουλευτές,

νομίζω εἶναι ἔργον
νομίζω ὅτι εἶναι καθήκον

προστάτου οἴου δεῖ,
κάθε ἀξίου πολιτικοῦ ηγέτη,

ὅς ἂν ὁρῶν

ὅταν βλέπει

τοὺς φίλους ἐξαπατωμένους
ὅτι οἱ φίλοι τοῦ ἐξαπατοῦνται,

μὴ ἐπιτρέπη. να μην το επιτρέπει.
Καὶ ἐγὼ οὖν τοῦτο ποιήσω.
Και ἐγὼ αὐτό θα κάνω.

Καὶ γὰρ οἶδε οἱ ἐφεστηκότες
Γιατί και αυτοί που ἔχουν σταθεί εδῶ

φασιν οὐ ἡμῖν ἐπιτρέψειν,
λένε ὅτι δεν θα μας επιτρέψουν,

εἰ ἀνήσομεν ἄνδρα
εάν αθωώσουμε ένα ἄνδρα

τὸν φανερῶς που φανερά

λυμαινόμενον τὴν ὀλιγαρχίαν.
βλάπτει τὴν ὀλιγαρχία.

Ἔστι δὲ Αναγράφεται, βέβαια,

ἐν τοῖς καινοῖς νόμοις
στοὺς νέους νόμους

ἀποθνήσκειν μηδένα
να μὴ θανατώνεται κανεῖς

τῶν μὲν ἐν τοῖς τρισχιλίοις
ἀπὸ ὅσους ἀνήκουν

ὄντων στὶς τρεῖς χιλιάδες,

ἄνευ τῆς ὑμετέρας ψήφου,
χωρὶς τὴν δική σας ψήφο,

τῶν δ' ἔξω
αυτοί, ὅμως, που βρίσκονται

τοῦ καταλόγου
εκτός καταλόγου

τοὺς τριάκοντα εἶναι κυρίους
οἱ τριάκοντα να ἔχουν το δικαίωμα

θανатоῦν.
να τους καταδικάζουν σε θάνατο.

Ἐγὼ οὖν, ἔφη,
Εγώ, λοιπόν, εἶπε,

Θηραμένην τουτονὶ
τον Θηραμένη, αὐτόν εδῶ,

ἐξαλείφω ἐκ τοῦ καταλόγου,
τον διαγράφω ἀπό τον κατάλογο

συνδοκοῦν ἅπασιν ἡμῖν.
με τη σύμφωνη γνώμη ὅλων σας.

Καὶ τοῦτον, ἔφη,
Και αὐτόν, εἶπε,

ἡμεῖς θανατοῦμεν».
εμεῖς τον καταδικάζουμε σε θάνατο».

Παράγραφος 52

Ἀκούσας ταῦτα ὁ Θηραμένης
ἀνεπήδησεν ἐπὶ τὴν ἐστίαν καὶ εἶπεν·
«Ἐγὼ δ', ἔφη, ὦ ἄνδρες, ἵκετεύω τὰ
πάντων ἐννομώτατα, μὴ ἐπὶ Κριτία
εἶναι ἐξαλείφειν μήτε ἐμὲ μήτε ὑμῶν ὃν
ἂν βούληται, ἀλλ' ὄνπερ νόμον οὗτοι
ἔγραψαν περὶ τῶν ἐν τῷ καταλόγῳ,
κατὰ τοῦτον καὶ ὑμῖν καὶ ἐμοὶ τὴν κρίσιν
εἶναι.

Μετάφραση

Μόλις άκουσε αυτά, ο Θηραμένης αναπήδησε στον βωμό της Εστίας και είπε: «Εγώ, είπε, άνδρες Αθηναίοι, σας ικετεύω σε ό,τι πιο δίκαιο υπάρχει, να μην έχει ο Κριτίας το δικαίωμα να διαγράψει ούτε εμένα ούτε όποιοι θέλει από εσάς, αλλά σύμφωνα με το νόμο, τον οποίο αυτοί οι ίδιοι συνέγραψαν για όσους περιλαμβάνονται στον κατάλογο, με αυτόν και εσείς να εγώ να δικαζόμαστε.

Άκούσας ταῦτα
Μόλις άκουσε αυτά,

ὁ Θηραμένης ἀνεπήδησεν
ο Θηραμένης αναπήδησε

ἐπὶ τὴν ἐστίαν
στον βωμό της Εστίας

καὶ εἶπεν·

και εἶπε:

«Ἐγὼ δ' , ἔφη, ὦ ἄνδρες,
«Εγώ, εἶπε, ἄνδρες Αθηναῖοι,

ἱκετεύω

σας ικετεύω

τὰ πάντων ἐννομώτατα,
σε ὅ, τι πιο δίκαιο υπάρχει,

μὴ ἐπὶ Κριτία εἶναι
να μην έχει ο Κριτίας

ἐξαλείφειν το δικαίωμα να διαγράφει

μήτε ἐμὲ

οὔτε ἐμένα

μήτε ὃν ἂν βούληται ὑμῶν,
οὔτε ὅποιον θέλει ἀπὸ ἐσᾶς,

ἀλλ' ὅνπερ νόμον
ἀλλὰ σύμφωνα με το νόμο,

οὔτοι ἔγραψαν
τον ὁποῖο αὐτοὶ οἱ ἴδιοι συνέγραψαν

περὶ τῶν

για ὅσους

ἐν τῷ καταλόγῳ,
περιλαμβάνονται στον κατάλογο,

κατὰ τοῦτον

με αὐτόν

καὶ ὑμῖν καὶ ἐμοὶ τὴν κρίσιν εἶναι.
καὶ εσεῖς νὰ ἐγὼ νὰ δικαζόμεστε.

Παράγραφος 54

Ἐκ δὲ τούτου ἐκέλευσε μὲν ὁ τῶν
τριάκοντα κῆρυξ τοὺς ἑνδεκα ἐπὶ τὸν
Θηραμένην· ἐκεῖνοι δὲ εἰσελθόντες σὺν
τοῖς ὑπηρέταις, ἡγουμένου αὐτῶν
Σατύρου τοῦ θρασυτάτου τε καὶ
ἀναιδεστάτου, εἶπε μὲν ὁ Κριτίας·

Μετάφραση

Ύστερα από αυτό ο κήρυκας των τριάκοντα διέταξε τους έντεκα (να συλλάβουν) τον Θηραμένη. Όταν εκείνοι μπήκαν μέσα μαζί με τους υπηρέτες τους, με επικεφαλή τον Σάτυρο, άνδρα θρασύτατο και αναιδέστατο, είπε ο Κριτίας:

Ἐκ δὲ τούτου ὕστερα ἀπὸ αὐτό

ὁ τῶν τριάκοντα κῆρυξ
ὁ κήρυκας τῶν τριάκοντα

ἐκέλευσε μὲν τοὺς ἑνδεκα
διέταξε τοὺς ἑντεκα

ἐπὶ τὸν Θηραμένην·
(να συλλάβουν) τὸν Θηραμένη.

ἐκεῖνοι δὲ εἰσελθόντες
ὅταν ἐκεῖνοι μπήκαν μέσα

σὺν τοῖς ὑπηρέταις,
μαζὶ με τοὺς ὑπηρέτες τοὺς,

ἡγουμένου αὐτῶν με επικεφαλὴ

Σατύρου τοῦ θρασυτάτου τε
τον Σάτυρο, ἄνδρα θρασύτατο

καὶ ἀναιδεστάτου, και αναιδέστατο,

εἶπε μὲν ὁ Κριτίας· εἶπε ο Κριτίας:

Παράγραφος 55

«Παραδίδομεν ὑμῖν, ἔφη, Θηραμένην
τουτονὶ κατακεκριμένον κατὰ τὸν
νόμον· ὑμεῖς δὲ λαβόντες καὶ
ἀπαγαγόντες οἱ ἔνδεκα οὐ δεῖ τὰ ἐκ
τούτων πράττετε. Ὡς δὲ ταῦτα εἶπεν,
εἶλκε μὲν ἀπὸ τοῦ βωμοῦ ὁ Σάτυρος,
εἶλκον δὲ οἱ ὑπηρέται. Ὁ δὲ
Θηραμένης ὥσπερ εἰκὸς καὶ θεοὺς
ἐπεκαλεῖτο καὶ ἀνθρώπους καθορᾶν τὰ
γινόμενα. Ἡ δὲ βουλή ἡσυχίαν εἶχεν,
ὀρῶσα καὶ τοὺς ἐπὶ τοῖς δρυφάκτοις
ὁμοίους Σατύρῳ καὶ τὸ ἔμπροσθεν τοῦ

βουλευτηρίου πλήρες τῶν φρουρῶν,
καὶ οὐκ ἀγνοοῦντες ὅτι ἐγχειρίδια
ἔχοντες παρῆσαν.

Μετάφραση

«Σας παραδίνουμε, εἶπε, τον
Θηραμένην αυτόν εδώ που ἔχει
καταδικαστεῖ σύμφωνα με το νόμο.
Εσεῖς, αφού τον συλλάβετε και τον
οδηγήσετε, ὅπου πρέπει, να
εκτελέσετε τα περαιτέρω. Μόλις εἶπε
αυτά, ο Σάτυρος τον τραβούσε από
τον βωμό, τον τραβούσαν και οι
υπηρέτες. Ο δε Θηραμένης, ὅπως
ἦταν φυσικό, επικαλούνταν και θεούς
και ανθρώπους να βλέπουν αυτά που
γίνονταν. Οι δε βουλευτές δεν
αντιδρούσαν γιατί ἔβλεπαν και αυτούς
που ἦταν στα κιγκλιδώματα ὁμοίους με
τον Σάτυρο και το βουλευτήριον ὅτι
ἦταν γεμάτο από φρουρούς και γιατί

γνώριζαν ότι αυτοί που ήταν παρόντες
είχαν εγχειρίδια.

«Παραδίδομεν ὑμῖν, ἔφη,
«Σας παραδίνουμε, εἶπε,

Θηραμένην τουτονὶ
τον Θηραμένην αὐτόν ἐδῶ

κατακεκριμένον που ἔχει καταδικαστεῖ

κατὰ τὸν νόμον·
σύμφωνα με το νόμο.

ὑμεῖς δὲ λαβόντες
Εσεῖς, αφοῦ τον συλλάβετε

καὶ ἀπαγαγόντες οἱ ἔνδεκα
καὶ τον οδηγήσετε,

οὐ δεῖ

όπου πρέπει,

τὰ ἐκ τούτων πράττετε.
να εκτελέσετε τα περαιτέρω.

Ὡς δὲ ταῦτα εἶπεν,
Μόλις εἶπε αὐτά,

ὁ Σάτυρος εἶλκε μὲν
ο Σάτυρος τον τραβούσε

ἀπὸ τοῦ βωμοῦ, ἀπὸ τον βωμό,

εἶλκον δὲ οἱ ὑπηρέται.
τον τραβούσαν και οι υπηρέτες.

Ὁ δὲ Θηραμένης ὥσπερ εἰκὸς
Ο δε Θηραμένης, ὅπως ἦταν φυσικό,
ἐπεκαλεῖτο επικαλούνταν

καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους
και θεούς και ανθρώπους

καθορᾶν τὰ γιγνόμενα.
να βλέπουν αυτά που γίνονταν.

Ἡ δὲ βουλὴ ἡσυχίαν εἶχεν,
Οἱ δὲ βουλευτές δεν αντιδρούσαν

ὁρῶσα καὶ τοὺς
γιατί έβλεπαν και αυτούς

ἐπὶ τοῖς δρυφάκτοις
που ήταν στα κιγκλιδώματα

ὁμοίους Σατύρῳ
ὁμοίους με τον Σάτυρο
καὶ τὸ ἔμπροσθεν τοῦ βουλευτηρίου
και το βουλευτήριο

πληῖρες τῶν φρουρῶν,
ὅτι ήταν γεμάτο από φρουρούς

καὶ οὐκ ἀγνοοῦντες
καὶ γιατί γινώριζαν

ὅτι παρῆσαν
ὅτι αὐτοὶ που ἦταν παρόντες

ἔχοντες ἐγχειρίδια. εἶχαν ἐγχειρίδια.

Παράγραφος 56

Οἱ δ' ἀπήγαγον τὸν ἄνδρα διὰ τῆς ἀγορᾶς μάλα μεγάλη τῇ φωνῇ δηλοῦντα οἷα ἔπασχε. Λέγεται δ' ἐν ῥῆμα καὶ τοῦτο αὐτοῦ. Ὡς εἶπεν ὁ Σάτυρος ὅτι οἰμώξειτο, εἰ μὴ σιωπήσειεν, ἐπήρετο· «Ἄν δὲ σιωπῶ, οὐκ ἄρ', ἔφη, οἰμώξομαι;» Καὶ ἐπεὶ γε ἀποθνήσκειν ἀναγκαζόμενος τὸ κώνειον ἔπιε, τὸ λειπόμενον ἔφασαν ἀποκοτταβίσαντα εἰπεῖν αὐτόν· «Κριτία τοῦτ' ἔστω τῷ καλῷ». Καὶ τοῦτο μὲν οὐκ ἄγνωῶ, ὅτι ταῦτα ἀποφθέγματα

οὐκ ἀξιόλογα, ἐκεῖνο δὲ κρίνω τοῦ
ἀνδρὸς ἀγαστόν, τὸ τοῦ θανάτου
παρεστηκότος μήτε τὸ φρόνιμον μήτε
τὸ παιγνιῶδες ἀπολιπεῖν ἐκ τῆς ψυχῆς.

Μετάφραση

Και αυτοὶ ἔσυραν τὸν ἄντρα διαμέσου
τῆς αγοράς, ἐνῶ αὐτὸς φώναζε με
πολύ δυνατὴ φωνή τι πάθαινε. Λέγεται
καὶ αὐτὴ ἡ φράση γιὰ αὐτόν. Ὄταν τοῦ
εἶπε ὁ Σάτυρος ὅτι θὰ θρηνήσῃ ἀν δὲν
κάνει ἡσυχία τοῦ ἀπάντησε: «Ἄν,
ὅμως, κάνω ἡσυχία δε θὰ θρηνήσω;
Καὶ ὅταν ἔπινε τὸ κώνειο
ἀναγκασμένος νὰ πεθάνῃ, λένε ὅτι
εἶπε ρίχνοντας κάτω σταγόνα-σταγόνα
ὅσο εἶχε μείνει, ὅπως στο παιχνίδι με
τὸν «κότταβο»: Αὐτὸ στὴν υγεία τοῦ
ὀμορφου Κριτία. Καὶ το ξέρω αὐτό, ὅτι
αὐτὰ τὰ ἀποφθέγματα δὲν εἶναι

αξιόλογα. Αυτό το στοιχείο του άνδρα
όμως το θεωρώ αξιοθαύμαστο, ότι
δηλαδή ακόμα και την ώρα που
πλησίαζε ο θάνατος δεν τον
εγκατέλειψε ούτε η αυτοκυριαρχία ούτε
το χιούμορ του.

Οἱ δ' ἀπήγαγον τὸν ἄνδρα
Και αὐτοὶ ἔσυραν τὸν ἄντρα

διὰ τῆς ἀγορᾶς
διαμέσου της αγοράς,

δηλοῦντα μάλα ενώ αὐτός φώναζε

μεγάλη τῇ φωνῇ
με πολύ δυνατή φωνή

οἷα ἔπασχε.

τι πάθαινε.

Λέγεται δ' ἔν ῥῆμα
Λέγεται και αυτή η φράση

καὶ τοῦτο αὐτοῦ. για αὐτόν.

Ὡς εἶπεν ὁ Σάτυρος
Ὅταν τοῦ εἶπε ὁ Σάτυρος
ὅτι οἰμῶξοιτο, ὅτι θα θρηνήσῃ

εἰ μὴ σιωπήσειεν,
 ἀν δὲν κάνει ησυχία

ἐπήρετο· του απάντησε:

«Ἄν δὲ σιωπῶ,
«Ἄν, ὅμως, κάνω ησυχία

οὐκ ἄρ' ἔφη, οἰμώξομαι;»
δε θα θρηνήσω;

Καὶ ἐπεὶ γε ἔπιδε τὸ κώνειον
Και ὅταν ἐπιδε το κώνειο

ἀναγκαζόμενος ἀποθνήσκειν,
αναγκασμένος να πεθάνει,

ἔφασαν εἰπεῖν αὐτόν
λένε ὅτι εἶπε

τὸ λειπόμενον
ρίχνοντας κάτω σταγόνα-σταγόνα
ὅσο εἶχε μείνει,

ἀποκοτταβίσαντα·
ὅπως στο παιχνίδι με τον «κότταβο»:

«Κριτία τοῦτ' ἔστω τῷ καλῷ».
Αὐτό στην υγεία του ὁμορφου Κριτία.

Καὶ τοῦτο μὲν οὐκ ἄγνοῶ,
Και το ξέρω αυτό,

ὅτι ταῦτα ἀποφθέγματα
ὅτι αὐτά τα ἀποφθέγματα

οὐκ ἀξιόλογα, δεν εἶναι ἀξιόλογα.

ἐκεῖνο δὲ τοῦ ἀνδρὸς
Αὐτό το στοιχείο του ἀνδρα ὅμως

κρίνω ἀγαστόν,
το θεωρῶ αξιοθαύμαστο,

τὸ τοῦ θανάτου
ὅτι δηλαδή ἀκόμα και την ὥρα

παρεστηκότος
που πλησίαζε ο θάνατος

ἀπολιπεῖν ἐκ τῆς ψυχῆς
δεν τον εγκατέλειψε

μήτε τὸ φρόνιμον οὔτε ἡ
αυτοκυριαρχία

μήτε τὸ παιγνιῶδες.
οὔτε το χιούμορ του.